

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Sect. V. De potentiâ nutritiua, & eius actu.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

aliqui homines plus minusve augeantur, non est in praesenti explicandum: illud certum, omnes habere terminum suae magnitudinis maiorem vel minorem, iuxta diversum temperamentum, sicut habent terminum velocitatis virium, &c. quae diversitas oritur ex diversa complexione, nullam tamen esse, quae naturaliter in infinitum possit excrecere.

TERTIA CONCLUSIO. Ferè omnia corpora, quae connexionem habent cum viventibus, determinant sibi certam magnitudinem. Probatum apertè ex praecedenti, quia non potest esse maius cadauer hominis, leonis, &c. quam fuerint homo, leo, &c. ergo, si hi sibi praefigunt terminum magnitudinis, necessariò praefigunt & illa. Dixi, ferè omnia, contra aliquos qui de omnibus indiscriminatim conclusionem statuunt. Nota tamen limitatio probatur apertè, quia oleum & vinum fit ex viventibus, & tamen non determinant sibi magnitudinem ultra quam non possint augeri, non secus ac aqua. Quod si dicas, Te non loqui de quibuslibet viventibus, sed solum de animalibus; Contra, quia oleum, quod fit ex cere & ex aliis piscibus, item omnis adeps quae ex animalibus eruitur, non praefigit sibi terminum certum magnitudinis; ergo etiam cum hac limitatione non est vera tua conclusio.

56 Ratio verò pro nobis est, quia omnia corpora liquida, quae continuantur, eo ipso quòd iuxta ponantur, non praefigunt sibi terminum magnitudinis: licet enim, quando sunt in animali, habeant terminum, quia tamen postea possunt augeri modo dicto, absolute non habent terminum, corpora autem dura v. g. os, imò etiam caro pelliculis, quae non continuantur, etiam si vnum iuxta aliud ponatur, praefigunt sibi magnitudinis terminum, & dum sunt viva, ob dicta in secundâ Conclusionem; & dum sunt mortua, quia tunc nec per nutritionem, cuius sunt incapacia, nec per juxtapositionem, ob rationem proximè dictam, possunt augeri.

QUARTA CONCLUSIO. Viventia praefigunt sibi terminum parvitatis. Ratio est, quia formae vitales requirunt corpus organicum ad quascumque functiones vitales: vnicum autem vel duo indivisibilia sola non possunt eam organizationem habere; requiritur ergo corpus divisibile determinatè magnitudinis, infra quam non possit forma vivens recipi. Haec est communis, & caret difficultatè.

57 QUINTA CONCLUSIO. Corpora mortua, etiam si ex viventibus relicta sunt, non determinant sibi terminum in parvitate, id est, possunt in vno indivisibili materiz existere. Quae enim repugnantia potest esse in eo, quòd detur vnum indivisibile ossis & olei separatim à reliquis? Non dico, nos posse illud separare; nec enim tam subtiles divisiones facere possumus, sed, si separaretur ab Angelo v. g. posse in illo eam formam naturaliter conservari.

Dices: Non poterit operari, ergo neque esse. Primum nego Antecedens, poterit enim in aliud corpus indivisibile operari. Deinde nego consequentiam, quia sicut modò nullum effectum cognoscimus in capillo divisibili separato, nec tamen ideo negamus illum posse conservari, cur non & poterit vnicum indivisibile capilli, etiam si operatum non sit, aliquamdiu conservari? Fa-

teor, illud indivisibile facile debellandum ab agentibus contrariis, nisi sit ex his quae maximam habent resistentiam, qualia sunt ossa, vitra, quae etsi exigua sint, nisi igni applicentur, diutissime durant.

SEXTA CONCLUSIO. A fortiori non determinant sibi terminum parvitatis alia corpora non viventia, nec ex viventibus relicta, qualia sunt lapides, arena, vitrum, crystallus, aqua.

Dices: Videmus ignem in parva materia statim extingui, ergo praefigit sibi terminum parvitatis. Concedo Antecedens & consequentiam, dum ignis est iuxta agentia contraria. Ratio est, quia ignis habet paucissimam resistentiam, & requirit ferè summum calorem, ut conservetur; cumque non possit in tam parva materia frigiditati circumstantium corporum resistere, statim extinguitur: ceterum si poneretur in vacuo, vel inter corpora illi non contraria, non video, cur etiam in indivisibili non conservaretur naturaliter. Quidquid autem sit de igne propter eius tenuem resistentiam, adhuc in reliquis corporibus nostra Conclusio vera manet; videmus enim, partes farinae & alterius rei omnino comminutae ferè esse indivisibiles, nec unitas inter se, & tamen diu conservari; ergo non praefigunt sibi terminum usque ad indivisibile exclusivè.

SECTIO V.

De potentia nutritiva, & eius actu.

POTENTIA nutritiva propria viventium est illa, quae hac se ipsa ab intrinseco augent, ad differentiam non viventium, quae per solam juxtapositionem crescunt. Non est in praesenti disputandum, utrum haec potentia sit vitalis, an non; deinde, utrum ab anima distinguatur: quia haec omnia ad lib. de Anima pertinent, in quibus universim de animae potentis disputandum erit: solum ergo in hac Sectione de actu eius potentiae, id est, de nutritione actuali differemus.

SUBSECTIO PRIMA.

Qua ratione, & in quibus partibus fiat nutritio.

DVM animal crescit, nutritionem fieri in omnibus illius partibus, est certo certius: experientia enim docet, maiora esse omnia membra in homine procere statuta, quam in ipso parvulo fuere; ergo omnia illius membra nutritione aucta sunt. Difficultas solum est, an postquam coeque illius incrementum, v. g. expleto vigesimo quinto aetatis anno, detur postea nutritio in omnibus partibus illius, tam in duris quam in molibus, in ossibus & carne. Respondeo huic difficultati, partes duras ab eo tempore non nutriri, ut dentes, & ossa. Ratio est, quia omnes illae partes ita exsiccantur, & illarum pori clauduntur, ut non possint fugere alimentum quo nutriantur. A posteriori probatur Primum, quia si ossa essent capacia nutritionis sicut caro, semper posset homo in altum crescere, quod falsum est. Sequela probatur, quia eo ipso quòd ossa augeantur & crescant, necessarium est ut crescat animal.

Dices: Crescunt ossa versus latitudinem, non

Y y 2 autem

autem versus longitudinem, sicut crescit caro in homine quadragenario. Sed contrā, quia non est maior ratio, cur possint ossa nutrirī versus latitudinem, quā versus altitudinem; eadem enim dispositiones requiruntur ad vtrumque augmentum. Quod si caro non augetur versus altitudinem, ideo est, quia ossa non crescunt; si enim hæc crescerent, caro etiam cresceret versus altitudinem. Pro quo aduerte, totam hominis altitudinem à plantā pedis vsque ad verticem capitis ex solis ossibus coniunctis per nervos componi, carnem autem præcisè esse vestem ossium; vnde omnino repugnat, animal in longitudine crescere aut decrecere nisi per augmentum aut decrementum ossium; augmentum autem carnis solum efficere posse hominem crassiores, non autem altiores, nisi eā exigua parte, quā caro subiaceret ossibus pedis, & tegit cranium in capite: ergo cum statura hominis semper eadem perseveret ab eo anno vigesimo quinto vsque ad finem vitæ, quantumvis crassior fiat homo, dicendum est, ab eo tempore ossa non nutrirī, sed solam carnem. Idem probatur Secundo, quia licet à gravissimis morbis redigatur ad eum statum in quo erat lob, dum de se dixit, *Pelli mee, consumptis carnibus, adhæsit os meum, & derelicta sunt tantummodo labia mea circa dentes meos*; adhuc tamen altitudo hominis non minuitur, etiam si aliquando inclinetur ad terram: ergo quia ossa semper manent eiusdem altitudinis cum erant antea, ergo quia erant incapacia & decrementi & augmenti à potentia nutritiua.

Quod si aliquando dici solet ad ponderandam morbi gravitatem, ab illo ossa corrodī, id hyperbolicè dictum intellige, non quia reuera ita contingat; sicut etiam dici solet in homine vehementer stupefacto, nec guttam sanguinis mansisse, cum tamen certum sit, sine sanguinis copia non posse vivere hominem, nec per breve tempus.

Explicatis paribus quibus fit nutritio, restat explicare modum quo fiat, quod breviter ex communi Medicorum & Philosophorum sententiā ita perstringo. Primò ergo cibus ore exceptus minuitur dentibus, & ad primam coctionem in stomacho faciendam præparatur: agitatione lingue & gulæ attractione ab ore in stomachum euocatur; ibi convertitur in massam albam, à Medicis *chylum* vocatum: chylus verò per venas à stomacho in iecur & cavitates nature in hunc finem præparatas ducitur, ibique convertitur in sanguinem, admixtum tamen aliis tribus humoribus: quoniam autem hi humores non sunt apti ad nutriendum hominem, ideo separantur à sanguine, flava bilis in vesiculam, ubi iam dicitur *fel*, atra ad splenem; pituita autem non habet proprium locum, tum quia iuxta nonnullos est vehiculum sanguinis, tum quia iuxta Conimbricenses 1. de Generat. cap. 5. quæst. 3. art. 2. est sanguis semicoctus, ideoque faciliè perficitur, & cedit in alimentum; tum quia deseruit ad humectanda membra omnia, ne frequenti agitatione arecant. Ad has omnes concoctiones iuvatur alitrix facultas humore aquæ, vini, aut alterius liquoris. Illis autem concoctionibus peractis, quia iam humor aquæ & vini superfluous est, per venas emulgentes primò in renes, deinde in vesicam deicitur, ut possit extra animal pelli. Sanguis omnino expurgatus recipitur in

venā, quæ *cava magna* dicitur, & incipit à iecore, ac per totum corpus plurimis ramulis diffunditur: per hanc attrahitur sanguis ad omnes corporis partes, & à qualibet convertitur vltimò in propriam substantiam, à carne in carnem, ab ossibus in ossa, &c. & hic cessat animalis nutritio: excrementa verò ex cibis relicta, per facultatem expultricem euocantur in ventrem, & inde foras eiciuntur, ne noceant animali, & ut locum faciant novæ nutritioni, & excrementis ab illa relinquentis. E sanguine in iecore ad nutritionem præparato, purior & viuior pars ascendit in cerebrum, quem sanguinem dicimus *spiritus vitales*: in cerebro rursus fit subtilior & purior, convertiturque in spiritus animales, quibus vivuntur sensus ad suos actus, imò etiam ipsi intellectus propter dependentiam quam habet ad intelligendum à phantasmatis dum est in corpore: & hinc fit, homines agrestes, & qui vescuntur cibis duris & crassis, semper esse ingenio hebetes, quia spiritus animales ex his cibis producti, sunt maximè crassi; sapiunt enim naturam alimenti à quo prodire, ideoque sunt inutiles ad intelligendum. Qui hac de re plura desideraverit, consulat Conimbricenses suprà solitā claritate & elegantia materiam hanc pertractantes.

SVBSECTIO SECUNDA.

An necessarium sit omne vivens nutrirī: ubi de causā necis humana.

COMMUNIS sententia in presenti est affirmativa. Probat, quia calor naturalis virtute ignea continuò agit in humidum radicale, illudque consumit; ergo necessarium est, animal mediā nutritione damnum resarcire, alioquin peribit statim. Contra hanc communem & veram sententiam insurgunt acriter nonnulli recentiores, fuscè contententes, probare, falsum omnino esse, calorem naturalem agere in humidum radicale. Pro quo supponunt, humidum radicale non esse corpus aliquod humidum, quo animal alatur, sed esse partes illas quas in primā generatione accepit. vnde inferunt, calorem naturalem non posse agere in humidum, quia id esset agere in ipsum animal. Confirmant Primò: ille calor interiit pereunte animali, ergo ille non interficit animal consumendo humidum. Patet consequentia, quia nihil potest seipsum interficere. Confirmatur Secundo, quia si mors causaretur ab eo calore, non esset homini violenta, quod est falsum. Patet sequela, nam violentia est ab extrinseco, passio non conferente vim: sed calor ille non esset ab extrinseco, est enim naturalis animali; ergo nec mors ab illo causata erit violenta.

Quod si ab his quæras, cur animal indigeat alimentis; Respondebunt in primis, initio suæ generationis egere alimento, ut ad perfectum statum prouehatur; postea verò nouo egere temperamento, ideoque habet intra se principium corruptionis, scilicet qualitatem illam à primo alimentis in gradu præternaturali constitutam: ad relaxandum autem hoc damnum, necessarium esse alimentum novum, & cum ab hoc novum infuse-

67 ratur damnum, semper nouum necessarium est alimentum. Deinde, quia à corporibus ambien-
tibus, v.g. ab aëre, igne, Sole, destruitur recta ho-
minis temperies, ideo etiam necessarium esse ali-
mentum. Tertiò, quia spiritus vitales, vtpote
ignei, exhalantur faciliè, nec possunt alijs de nouo
acquiri, nisi detur noua alimentis materia, ex qua
per nutritionem generentur.

Hæc doctrina displicet valdè, Primò, quia ex
eà sequitur, casu quo Deus produceret hominem
in perfectâ staturâ vt produxit Adamum, eumque
collocaret vel in vacuo, vel inter alia corpora non
habentia qualitates contrarias, illum æternum
conseruandum, quin comederet & nutrieretur,
idque naturaliter, quod quis non videt omnino
68 falsum esse? Sequela probatur ex doctrinâ ho-
rum, quia in primis homo ille non egeret alimen-
to, vt ad perfectam staturam perueniret; nec à
corporibus ambientibus alteraretur, quia non es-
sent illi contraria: item nec spiritus vitales pos-
sent exhalari, quia non esset principium à quo
mouerentur, nec agens contrarium à quo des-
trueretur, ergo ille homo, quamuis æternum du-
raret, non egeret alimento, præsertim si illum
daremus non efficere actus sensationis; sed nec si
efficeret; quia etiam tunc non esset extrinsecè cõ-
trarium à quo possent spiritus vitales destrui, ab
intrinsecò autè per te nullo modo possunt, ergo.

Secundò, quia ex hac doctrinâ sequitur, homi-
nem etiam in hoc statu posse per plurimum tem-
pus durare, naturaliter loquendo, etsi non nutria-
tur, quòd apertè falsum est. Sequela probatur
manifestè: & pone hominem valdè pinguem, hic
non egeret cibo vt aleret humidum radicale,
quia per te hoc omnino est Chimericum vt à no-
bis ponitur: deinde non egeret cibo, vt tempera-
mentum redderet ad statum perfectum, quia per
te per nouum alimentum semper deterius fit po-
tius, quàm perficiatur temperamentum anima-
69 lis: denique non egeret alimento, vt acquireret
nouas partes materiæ, quia etiam esset valdè pin-
guis, donec amitteret omnem carnem, ita vt ex
eius defectu præcisè moretur, necessarium esset
plurimos menses elabi (videmus enim quotidie
plurimos lobo similes, quibus, consumptis car-
nibus, pelles ossibus adherent, quo tamen non
obstante viuunt) ergo vt ille homo ex defectu
præcisè carnis moretur, necessarium esset plu-
rimum elabi tempus, cum tamen qui fame per-
eunt, sæpè plures carnes habeant quàm alij ægro-
ti aut infirmi adhuc viuentes; ergo ille qui fame
perit, non perit præcisè ex defectu carnis suffi-
cientis ad conseruandam animam rationalem
corpori vnitam; ergo in hac sententiâ non esset
vllum caput, vnde homo ille pinguis ex de-
fectu cibi tam citò moriatur.

Dices, requiri alimentum ad spiritus vitales.
Contra, quia non est principium, à quo tam citò
spiritus illi vitales corrumpantur: non enim à se
destrui possunt, præsertim in tuâ sententiâ, non
admittente vnâ partem posse agere in aliam.
70 Dicendum ergo, hominem illum ideo tam citò
perire, quia humidum radicale necessarium ad
conseruationem vitæ, extinctum est per calorem
natiuum, eò quòd per cibum non fuerit caloris
actiuitas retardata, & humidi damnum resarci-
tum, ideoque mori antequam amittat carnes re-
quiritas ad vitæ conseruationem.

Tertiò, quia ipsi aduersarij docent, experien-
tiæque id suadet, ossa obdurescere in virili ætate;
ergo quia calor naturalis ea exsiccauit: nam quod
isti dicunt, ea exsiccati à cibis, omnino est ridicu-
lum. nec enim semper homines aluntur cibis
magis siccis quàm calidis, imò plures solis frugi-
bus & herbis, quæ sunt humidissimæ, sustentan-
tur. Adde, etiam si cibi essent semper sicciores,
quia tamen coniunguntur cum aquæ aut vini, al-
teriusque potus, quo viuimus, humore, necessariò
ad concoctiones non potest dici, exsiccati ossa ra-
tione ciborum; debet ergo id reduci in excessum
naturalis caloris. Nec etiam dici potest id fieri à
71 Solis calore, nam etiam in regionibus frigidissi-
mis homines indurescunt: nec ab aëre ambiente,
hic enim in sententiâ aduersariorum est summe
humidus. Et certè, licet siccus sit, non est ita ope-
ratiuus humiditatis. Confirmatur euidenter,
quia, vt dicam infra, humiditas & siccitas non
sunt qualitates distinctæ, nec aliquid aliud quàm
corpora fluida & sicca, vnde corpora humida non
destruuntur siccitate, quia hæc nihil est, sed calo-
re, quo exhalantur paulatim corpora humida,
ergo siccitas hominis nõ provenit aliunde, quàm
à calore nimio, hic autem calor in tanto excessu
non oritur à cibis nec ab extrinsecò, ergo est calor
ille naturalis depascens paulatim humidum ra-
dicale.

Quartò, quia, omnibus pensatis, negari nequit,
in homine ab ipsâ naturâ datum fuisse calorem
in gradu multò intensiori quàm frigus: ideo
enim pueri sunt calidissimi, & cor hominis ita
calore ardet, vt manus illi adhuc exteriùs appli-
cata, statim incalescat valdè. Et in alijs animalibus,
v.g. in tauro, docetur communiter tantum
72 esse cordis calorem, vt vix vel per breuissimam
temporis morulam in eius corde recenter mortui
manum tenere quis possit, non secus ac in igne.
Nec potest dici, eum calorem ex cibis prouenisse,
tum quia cibi non sunt adeò calidi, vt in bruiis
gramen, stramen, aut auenam comedentibus, tum
quia si essent ita calidi, temperarentur à frigidi-
tate aquæ cum quâ sociantur, tum quia si id ex ci-
bis oriretur, calidiores multò essent senes quàm
pueri, quia plures comederunt cibos quàm pueri,
consequens autem est apertè falsum.

Ratio à priori huius doctrinæ sumitur ex eo,
quòd ad concoquendos cibos in stomacho non
tam conducit frigus quàm calor, propter maio-
rem illius actiuitatem, ideoque omnes ibi con-
coquuntur & præparantur calore, non verò fri-
gore; datur ergo in animalibus calor naturalis in
gradu intensiori. Deinde ponendum est, dari et-
iam gradus aliquot frigoris, alioquin arderet ani-
mal, & in ignem conuerteretur. Tunc sic argu-
mentor clarè ex his duobus principiis: nam pars
73 illa, quæ excedit in calore, non dubium quin co-
nectur illum introducere in partem frigidiorẽ,
qualis est inter humores, flaua bilis, & inter alias
partes splen, imò caro vicina, ossa, &c. ergo illæ
partes debellabuntur à calore naturali, & conse-
quenter inuicem destruentur, eritque homini na-
turale aliquod principium, à quo saltem per ac-
cidens extinguatur, nec id orietur præcisè ex ci-
bis, vt contendebant Auctores.

Denique, quia negari nequit, necessitatem re-
spirationis communem omnibus animalibus ab
ipsâ naturâ provenire, & non ratione solius ali-
menti;

menti; ergo, quia necessarius est animali aer temperatus, quo calor cordis temperatur; imò ob eundem finem data sunt dua alula seu flabella, quæ continuo motu nouum subfrigidum in illud aerem excitent: ergo datus est calor animali ab ipsâ naturâ in gradu ita intenso, vt nisi alius le temperetur, extinguat animal; ergo requirit animal alimentum, tum vt calor naturalis in illud & non in humidum radicale agat, tum etiam vt ex ipso cibo, quicquid ex humido radicali fuerit consumptum nouæ partis humidæ productione, reſarciatur per calorem.

74 Argumenta autem aduersatorum difficultate carent. Primum, desumptum ex eo, quod vna pars animalis non possit agere in aliam, habet instantiam ad hominem: hic enim fatetur, humores, & præcipuè sanguinem, informari eadem animâ, & tamen caro agit in sanguinem illum in se conuertendo, item agunt & ossa. Deinde, quantumvis vtraque manus eadem animâ informetur, si vna excedat in calore, & alteri applicetur, non dubium quin agat in illam; ergo cum aliqua pars animalis excedat in calore, non mirum si agat in passum sibi proximum, licet sit compars illius. Nec hinc sequitur, intendi per se à naturâ mortem animalis, vt contendeatur in primâ confirmatione; à naturâ enim datus est ille calor vt concoquat cibos, quia ad hoc necessarius est; quod autem agat in alias partes, est præter intentionem naturæ. & vt huic damno opitularetur, non quidem ex toto (id enim fieri non poterat, nisi tollendo eum calorem), quod esset tollere instrumentum nutritionis (sed saltem ex parte, prouidit humidum radicale, quod est corpus pingue, & valde humidum, in quod quasi retunderet vires ille calor.

75 Ad illud, quod secundò inferbatur, nempe illum calorem intendere sui destructionem dum agit in alias partes, tenentur etiam ipsi respondere, quia calor intensior existens in animali, interimit animal in eorum sententiâ, hoc autem interempto, extinguitur etiam ille calor; ergo etiam ipsi tenentur fateri, aliquam qualitatem saltem per accidens seipsam interimere. Ratio est, quia ille calor pendet per se ab animali, dumque alias partes vult assimilare sibi, per accidens tollit dispositiones requisitas ad conseruationem animalis, quo mediâ seipsam interimit, nec in hoc vllum apparet absurdum.

Ad vltimam confirmationem de violentiâ mortis Respondeo, eam esse violentam animalis: quia licet causetur à calore illi natiuo, id tamen est contra intentionem naturæ, per se medio illo calore intendenti solam nutritionem animalis, quod omnes tenentur fateri; etenim licet mors causetur ex calore non naturali, sed ab alimentis producto, cum ab animali exigatur alimentum, vt in perfectum statum perducatur, saltem mediâ ab illo exigitur propria mors, non quidem per se, sed per accidens. Idem dicito de calore naturali.

SUBSECTIO TERTIA.

An totum alimentum conuertatur in substantiam aliti.

CERTVM est, non conuerti: neque enim partes omnes cibi possunt perfectè concoqui; vnde ex illo solum assumentur partes puriores & defeciores, quæ in substantiam alimenti conuertuntur, reliquæ abeunt in excrementa. Secundò idem suadet, quia licet omnes partes alimenti essent æquæ puræ, & aptæ ad nutritionem, quia tamen non omnes applicantur æqualiter, (cibus enim habet profunditatem, ob quam partes exteriores magis distant) potest contingere, vt viciniore disponantur antequam remotiores, postea verò alia vel à virtute expultrice, vel à superueniente cibo, vel aliis de causis impediatur, ne possint concoqui.

Aduerte, hic nonnullos contendere, hanc doctrinam esse de Fide, ex illo Christi, *omne quod in os intrat, in ventrem vadit, & in secessum emittitur*; ergo non est cibus aliquis qui in substantiam totaliter conuertatur, alioquin esset falsa propositio Christi, *omne quod in os, &c.* Miror tamen ex hac Christi propositione de Fide fieri nostram sententiam, cum propositio illa dicat vniuersaliter, *omne quod in os intrat, in secessum emitti; & consequenter videatur etiam ex illâ inferri, nil prorsus alimenti conuerti in substantiam aliti, quod tamen falsum est.*

Dices, Tò omne ita debet sumi, vt significet quemlibet cibum in secessum emitti, non quidè secundum se totum, sed secundum partem. Sed contra Primò, quia ad intentum Christi propositio sic explicata inepta est: voluit enim Christus probare, quod in os intrat, non coquinare hominem, quia in ventrem vadit, & in secessum emittitur. Ad hoc autem requiritur, vt totum eat in secessum: nam si aliquid remanet, posset Christus redargui, non totum emitti, sed remanere partem aliquam, à quâ posset homo coquinari; ergo illa propositio debet in sensu totali intelligi. Contra Secundò, quia in communi modo loquendi nò omne neutraliter positum idem est, ac totum: quare licet propositio hæc, *omnis cibus in ventrem vadit*, vera esset, licet non totus cibus, sed aliqua pars omnis cibi in ventrem iret, hæc tamen, *omne quod in os intrat, &c.* non potest esse verà, nisi totus cibus in ventrem vadat. Probat-
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000

79 quod affirmatur, debet convenire cuilibet parti. Quapropter licet, ut diximus, omnis homo dicatur intellectivus à solâ animâ rationali, non tamen potest dici, *omne, quod est in homine, est intellectivum*, quia tunc non omne non solum pro composito, sed etiam pro quacunque parte supponitur; quia qualibet est aliquid, etiam seorsim sumpta, ideoque comprehensa sub voce *omne*: ergo cum Christus non dixerit, *omnis cibus*, sed, *omne quod in os intrat, &c.* intelligendum est in sensu totali. Vel ergo ex hoc loco multum infertur, vel nihil.

Et igitur respondeo, in eo Christum locutum more humano & vulgari, quia vulgariter censetur cibus abire in excrementa, quia, ut ait noster Maldonatus in hunc locum, tam exigua pars remanet, ut possit dici totus abire: & sic respondet Ethnicis, qui ex hoc loco Christum Dominum tanquam malum Philosophum accusarunt, & ei obiecerunt ignorantiam nutritionis. Nec tamen propterea quidquam Christus Dominus decidit, an aliquando exiguum aliquod alimentum naturæ valde conforme totum convertatur in substantiam alii, unde non est putanda de Fide hæc opinio de nutritione.

80 In præsentî disputari solet à nonnullis, utrum qualibet res possit esse alimentum animalis, utrum elementum purum sustentet, an non; sed de his Medici disputabunt melius.

SUBSECTIO QUARTA.

Vitum vivens eo ipso quod nutriatur, debeat necessario naturaliter mori.

81 COMMUNIS sententia affirmat, eò quod alimentum semper agit in vivens, ergo tandem illud debellabit. Nihilominus tamen puto probabiliorē contrariam sententiam, pro cuius probatione supponamus, dispositionem requisitam ad conservationem hominis esse calorem ut sex v. g. & frigus ut duo. Licet ergo per alimentum deperdat homo aliquem gradum caloris, & acquirat aliquem frigoris, aut è contrario amittat aliquem frigoris, & acquirat aliquem caloris, iuxta diversitatem cibi, & ita aequaliter infirmetur hominis dispositio, cur tamen non poterit esse aliquod aliud alimentum oppositum priori, per quod homo amittat gradum qualitatæ productum per primum cibum, & acquirat alium gradum deperditum, & ita continuo amittat & recuperet gradum necessariū ad perfectam eius dispositionem, & consequenter numquam ratione cibi moriatur? Idem est in alijs 81 qualitatibus. Confirmatur experientia quotidiana, quâ videmus, homines morti vicinos, in quibus temperamentum iam planè erat deperditum, paulatim ciborum & medicamentorum vi pristinam recuperare sanitatem, vires, &c. ergo possunt cibi non solum non nocere absolute & simpliciter homini, sed illi restituere temperamentum qualitatæ prius deperditum per gravem morbum, vel per alios cibos. Unde, si homo haberet perfectam herbarum & aliorum ciborum notitiam, posset sine dubio in æternum se conservare, recuperando per secundum cibum, contrarium priori, vires & dispositiones amissas

per priorem. Adde, communem esse sententiam, fructus ligni vitæ, qui naturales erant in se, habuisse etiam naturalem virtutem, ut in perpetuum vitam hominis sustentarent; ergo non est de ratione omnis cibi, minuere paulatim dispositionem animalis. Videte P. Molinam l. 1. Parte 82 de Opere sex dierum, disput. 26. ubi improbabilem dicit sententiam, negantem, fructui ligni esse naturalem virtutem ad conservandam perpetuam vitam hominis. Tandem, quia etiam extrinsecis remedijs sæpè damna à cibis illata reparantur; ergo ex hac parte, si homo ea remedia exactè nosceret, & posset eis uti, posset se conservare in perpetuum.

Sed obijciat quis Primò: Alimentum convertitur in substantiam viventis, in eâ autem parte acquisita manent accidentia alimenti (neque enim omnia accidentia alimenti debellata fuere à vivente) ergo per multiplicationem alimenti multiplicabuntur contraria viventis, usque dum omnino vincatur. Respondeo, concedo sequelem, si semper vteretur ipsi eodem cibi, negando tamen illam, si contrarijs vutur: etenim per 83 qualitates contrarias cibi secundi expellit priores, & ita restituitur ad primum statum & temperamentum, quod habebat antequam primus cibus in illum ageret; sicut licet ex veneno acquisierit qualitates contrarias vitæ, per antidotum tamen postea non angat eas qualitates contrarias, sed potius eas expellit, & restituitur ad temperamentum pristinum.

Obijciat Secundò: Numquam ita unum alimentum est contrarium alteri, ut possit unius damnum ita perfectè refarcire; ergo non poterit perfectè restituere hominem ad statum antiquum. Confirmatur, homini non solum ratione caloris aut frigoris est alimentum contrarium, sed ratione etiam aliarum qualitatū, quas debet debellare: atqui cibus vnus, licet sit alteri contrarius in frigore, non erit in alijs qualitatibus, quibus prior cibus nocuerat etiam homini; ergo non poterit omnino damnum refarcire.

84 Respondeo Primò, negando Antecedens, scilicet non posse esse tales cibos in se ita contrarios, ut vnus reparet damnum illatum ab alio. Secundò nego, semper quemlibet cibum in duabus qualitatibus debere nocere homini; cur enim non erunt multi, qui in solo frigore, aut calore illis autem poterit mederi homo per alios in eâ qualitate oppositos, & quidem de facto id sæpè contingere, clarè probatur experientia ordinariâ supra insinuatâ ex medicinis aut theriacâ, quâ planè totum veneni aut morbi damnum refarcitur.

Aduerte, etiam si ratione ciborum posset tale vivens conservari perpetuò modo dicto, absolute tamen illud futurum mortale, vel quia violenter ab alio homine aut animali occidi poterit, vel casu aliquo opprimi, vel lapide grandi vel igne supra ipsum ruente, vel ipsomet homine cadente, vel aliquo stellarum influxu; denique quia non erat necessitatus ad comedendos cibos prioribus contrarios, quibus damnum repararet, posset enim impediri, aut eos non inuenire; esset ergo absolute mortalis, solum ergo hæc Conclusio posita est, consideratâ tantum vi nutritionis.